

บทที่ 2

วรรณกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือน

ในบทนี้เป็นการเสนอผลงานที่มีผู้ศึกษาที่ผ่านมา โดยแยกเป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดการออมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic Factors) ส่วนหนึ่ง และวรรณกรรมเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านประชากร (Demographic Variables) อีกส่วนหนึ่ง ที่มีการศึกษากันทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่ผ่านมา

2.1 ปัจจัยกำหนดการออมทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socio - Economic Factors)

2.1.1 รายได้ จากการศึกษาของ Lahiri¹ (1989) โดยใช้รายได้ต่อหัวของประชากรในช่วงปี 1962-1985 ในขณะที่อัตราการออมต่อ GDP เท่ากับร้อยละ 15.65 พบว่าค่า APS ของประเทศไทยประมาณ ร้อยละ 0.2 และพบว่าการกระตุ้นอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ที่แท้จริงต่อหัวมีผลทำให้ APS เพิ่มขึ้นอย่างมากในระยะสั้นมากกว่าระยะยาว ซึ่ง Houthakker และ Taylor² (1970) , Davidson และ other³ (1978) ได้ผลการศึกษาเช่นเดียวกัน จากการศึกษาของโสภณ⁴(2537) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทยโดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวางที่ได้จากการสำรวจเงินออมในปี พ.ศ. 2536 โดยในสมการการออมแยกตามรายได้และภูมิภาคพบว่ารายได้เป็นปัจจัยที่กำหนดการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 99 และมีความสัมพันธ์กัน

¹Lahiri, Asoke, K. , "Dynamics of Asian Savings : The Role of Growth and Age Structure," International Monetary Fund Staff Papers. 1989, Vol.36, No.1-2, pp. 228-258.

²Houthakker, Hendrik S., and Lance D Taylor , Consumer Demand in The United State , 1929-70, 1970.

³Davidson, James E.H., David F. Hendry, Frank Srba, and Stephen Yeo "Econometric Modelling of the Aggregate Time-Series Relationship Between Consumers' Expenditure and Income in the United Kingdom," Economic Journal, Vol. 88 (December 1978), pp. 667-92.

⁴โสภณ โรจน์ธำรงค์. "พฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทย". ฝ่ายวิชาการ . ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2537

ในทางบวกตามสมมติฐานรายได้สมบูรณ์โดยมีข้อสังเกตว่าค่าความยืดหยุ่นของการออมต่อรายได้มีค่าสูงมากอยู่ระหว่าง 2 - 4.5 แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของเงินออมจะมากกว่าการเปลี่ยนแปลงในรายได้ จึงทำให้สรุปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับรายได้มักจะเป็นบวก (Positive) ซึ่งเป็นจริงกับความหมายต่าง ๆ ของรายได้ เช่น รายได้ที่ได้รับในปัจจุบัน (current income), รายได้ที่ถาวร (permanent income) รวมถึงอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ (rate of growth of income) ในการศึกษาต่าง ๆ ที่ผ่านมามีได้ยอมรับทั้งสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ (absolute income hypothesis) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการออมขึ้นอยู่กับรายได้ในปัจจุบัน (current income) และ สมมติฐานรายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) ซึ่งผลของความไม่แน่นอนของรายได้ปัจจุบันของครัวเรือนกับความต้องการในการบริโภค ก็คือ ความต้องการออมหน่วยสุดท้าย (Marginal Propensity to save : MPS) ไม่ขึ้นอยู่กับรายได้ที่ถาวร (permanent income) แต่ขึ้นอยู่กับรายได้ชั่วคราว (transitory income) พร้อมทั้งยังได้สนับสนุนสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis) ด้วย เนื่องจากการศึกษาพบว่า การออมเฉลี่ย (Average Propensity to save : APS) ในช่วงอายุต้นๆ จะเพิ่มขึ้นและในที่สุดจะลดลงเมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น รายได้และทรัพย์สินเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดการบริโภค การศึกษาส่วนใหญ่มักใช้ระดับรายได้ต่อหัวหรือทรัพย์สินทางการเงินเป็นตัวแปรที่ใช้ในการอธิบายในส่วนของรายได้และทรัพย์สิน ซึ่งระดับรายได้ต่อหัวได้ถูกสมมติให้มีผลในทางบวก (Positive) ต่ออัตราการออม ที่กล่าวเช่นนั้นเพราะว่าคนรวยย่อมมีเงินออมไว้มาก ๆ เพื่อเป็นหลักประกันการบริโภคในอนาคต ซึ่งคนจนก็ย่อมมีการออมบ้างเล็กน้อยเพื่อการบริโภค เพื่อความอยู่รอดเมื่อถึงเวลาที่รายได้ของเขาแปรเปลี่ยนไป ในขณะที่เขาไม่มีทรัพย์สินและไม่มีโอกาสในการกู้ยืม ซึ่งจากสมมติฐานวัฏจักรชีวิตและรายได้ถาวรได้กล่าวไว้ว่าเมื่อครอบครัวมีรายได้สูงขึ้นสัดส่วนการออมต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้นจะน้อยลง ซึ่งแสดงว่าครัวเรือนจะออมน้อยลงในปัจจุบันเมื่อเขาคาดว่ารายได้จะสูงขึ้นในอนาคต และอัตราการออมจะสูงมากในครัวเรือนที่มีรายได้สูงและสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน (middle age)

2.1.2 ทรัพย์สิน Schmidt - Hebbel (1987)⁵ ได้ให้ความหมายที่แคบ ๆ ของทรัพย์สิน ก็คือทรัพย์สินที่สามารถที่จะแปรเปลี่ยนไปเพื่อใช้สำหรับการบริโภคในปัจจุบันได้ แต่ทรัพย์สินตามสมมติฐานรายได้ถาวรได้อธิบายไว้ว่า กระแสของรายได้ส่วนใหญ่มาจากทรัพย์สินทั้งหมดซึ่งเป็น

⁵Schmidt - Hebbel , Klaus , Steven B. Webb , and Giancarlo Corsetti , " Household Saving in Developing Countries : First Cross - Country Evidence " 3 September 1987 : 529 - 547.

รายได้ที่ถาวร ซึ่งBehrman และ Sussangkarn⁶ (1989) ได้ใช้ข้อมูลภาคครัวเรือนศึกษาเรื่องทรัพย์สินกับการออมในประเทศไทยพบว่าทรัพย์สินมีผลในทางลบ (negative) ต่อการออมเพราะว่าคนสามารถที่จะแปรทรัพย์สินที่มีอยู่ให้เป็นเงินไว้รักษาระดับการบริโภคได้นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานรายได้ถาวร (Permanent Income Hypothesis) ในแง่ที่ว่าถ้าทรัพย์สินมีมากที่ระดับรายได้หนึ่ง ทรัพย์สินก็เป็นเสมือนรายได้ที่ถาวร(Permanent Income)

2.1.3 ระดับการศึกษา ในการศึกษาของSussangkarn และคณะ⁷ (1989) พบว่าระดับการศึกษาที่สูงของหัวหน้าครัวเรือนนำไปสู่การเก็บออมต่ำกว่าตัวแปรอื่นๆคงที่เหมือนกันที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าการสะสมทุนของมนุษย์(Human Capital)ในรูปแบบต่างๆ เช่น ทรัพย์สิน เนื่องจากว่าการที่มีการศึกษาสูงย่อมเป็นหลักประกันที่ว่ารายได้ในอนาคตย่อมที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ จึงทำให้ความต้องการเก็บออมในปัจจุบันลดลง ซึ่งมีการทดแทนกันระหว่างการออมกับการศึกษาของผู้ที่เป็นลูก ยิ่งถ้าหากลูกมีการศึกษาที่สูงขึ้นไปพ่อแม่ก็ย่อมที่จะต้องสูญเสียเงินให้เล่าเรียนมากยิ่งขึ้นทำให้การเก็บออมของครอบครัวลดลงตามไปด้วย จากการศึกษาของโสภณ⁸(2537) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทยในสมการการออมแยกตามระดับการศึกษาและภูมิภาคพบว่าหัวหน้าครัวเรือนที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาจะเป็นผู้ออมที่มีความสำคัญต่ำ ขณะที่หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาสูงขึ้นไปคือ มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาจะเป็นผู้ออมที่มีความสำคัญมากขึ้น

2.1.4อาชีพ จากการศึกษาโดยใช้ข้อมูลบัญชีประชาชาติของKosiyanon⁹(1974)และ Jansen ¹⁰(1987) พบว่าการออมขึ้นอยู่กับผลตอบแทนที่ไม่ได้อยู่ในรูปเงินมากกว่าผลตอบแทนที่เป็นเงิน. โดยJansen (1987) อธิบายว่าการที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอิสระ (Self-employed) มี

⁶Sussangkarn , C. , J.R. Behrman , Y . Chalamwong , M.Phananiramai, and P.Pattamakitsakul (1989). "Population and Economic Development in Thailand : Some Critical Household Behavioral Relations", Human Resources and Social Development Research Institute.

⁷Sussangkarn. etal. 1989. op.cit.

⁸โสภณ โรจนธีรารักษ์. "พฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทย". ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย. 2537

⁹Kosiyanon, Lily. " The Behavior of Household Saving in Thailand " , Ph.D Dissertation , University of Oregon , 1974.

¹⁰Jansen Karel. " Finance , Growth and Stability : Financing Economic Development in Thailand 1960 - 1984 " , Vrije Universiteit Te Amsterdam , 1987.

ความต้องการออมสูงก็เพราะว่าต้องเผชิญกับความไม่แน่นอน(Uncertainty)และความต้องการด้านเงินทุน(Funds) สำหรับการลงทุน ซึ่งการที่จะเข้าไปสู่แหล่งเงินเชื่อเป็นไปค่อนข้างลำบากโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นผู้ลงทุนรายย่อย. ซึ่งSussangkarn และคณะ¹¹ (1989) ใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-Section Data) พบว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรมีแนวโน้มในการออมมาก ซึ่งเรื่องนี้Janzen ได้ให้ความเห็นว่าอาจเป็นไปได้ที่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรจะมีการออมมากก็เป็นเพราะว่ามีสาเหตุมาจากตลาดทุนในประเทศยังไม่สมบูรณ์พอที่จะกระจายเงินเชื่อไปทั่วถึงครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร จึงทำให้ผู้ประกอบการเกษตรจำเป็นต้องสะสมเงินทุนด้วยตัวเองโดยการเก็บออม จากการศึกษาของ Sirichareonseng¹² (1987) พบต่ออีกว่ามีเพียงครัวเรือนเกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตัวเองเท่านั้นที่มีการออมหน่วยสุดท้าย : MPS ที่สูง ในขณะที่ครัวเรือนที่เป็นผู้ใช้แรงงานภาคเกษตรยังคงมีการออมหน่วยสุดท้าย : MPS ที่ต่ำ. Sussangkarn และคณะ¹³(1989) ยังพบได้อีกว่าครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นพนักงานของรัฐมีการออมต่ำ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่ารัฐมีสวัสดิการและการประกันสังคมให้นั่นเอง จากการศึกษาของ โสภณ¹⁴(2537)ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทยในสมการการออมแยกตามอาชีพและภูมิภาคพบว่าครัวเรือนทั้งประเทศที่ประกอบอาชีพค้าขายและกิจการส่วนตัวเป็นผู้ออมสำคัญมากที่สุดตามสมมติฐานคลาสคอร์ด รองลงมาเป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างภาคเอกชน และรับจ้างทั่วไป โดยในเขตเทศบาลของทุกภาค กลุ่มครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขายและประกอบกิจการส่วนตัว มีค่าAPSสูงที่สุด ยกเว้นครัวเรือนในกทม.และภาคเหนือซึ่งครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นผู้ออมที่สำคัญมากที่สุด ส่วนพฤติกรรมการออมของกลุ่มครัวเรือนที่อยู่นอกเขตเทศบาลของทุกภาคสอดคล้องกับสมมติฐานของคลาสคอร์ดมากกว่าในเขตเทศบาลยกเว้นในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นผู้ออมที่สำคัญมากที่สุด

¹¹Sussangkarn. etal , 1989, op. cit.

¹²Sirichareonseng, Suree " The Household Saving Behavior under an Alternative Saving Concept : an Analysis of Cross-Section Data " , Master's Thesis , Thammasart University , 1987 . See also Mason , Andrew , Varai Woramontri and Robert M. Kleinbaum " Domestic Resource Mobilization : Analysis of Thai Survey Data " , Home Research Report No. 3 , 1987.

¹³Sussangkarn. etal. 1989, op. cit.

¹⁴โสภณ โรจน์ชารังค์. "พฤติกรรมกรออมของครัวเรือนไทย". ฝ่ายวิชาการ. ธนาคารแห่งประเทศไทย.2537

2.1.5 อัตราดอกเบี้ย William¹⁵ (1968) ได้มีการศึกษาในเรื่องอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงในประเทศ พม่า อินเดีย เกาหลีฟิลิปปินส์ ไต้หวัน พบว่าอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงมีผลในทางลบต่ออัตราการออมประชาชาติ ซึ่งต่อมา Fry¹⁶ (1978,1986) ได้ศึกษาประเทศตัวอย่างในเอเชียซึ่งได้แก่ อินโดนีเซีย ฮองกง เกาหลี มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไต้หวัน และไทย ในช่วงปี 1961 - 63 พบว่า อัตราการออมประชาชาติจะเพิ่มขึ้นเมื่ออัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเลข (nominal interest rate) เพิ่มขึ้น แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่สามารถยืนยันได้ในทางสถิติ แต่ Gupta¹⁷ (1984) ทำการศึกษาเรื่องนี้ในประเทศ อินโดนีเซีย เกาหลี มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไต้หวัน และไทย ในช่วงปี 1960 - 77 พบว่ามีเพียงประเทศไทย และฟิลิปปินส์เท่านั้น ที่อัตราดอกเบี้ยมีผลในทางบวกต่อการออม และมีการศึกษาของ Giovannini¹⁸ (1983) และ Rossi¹⁹ (1988) ที่ได้ศึกษาประเทศตัวอย่างในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก พบว่าอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงในประเทศไม่มีผลต่ออัตราการออมของภาคครัวเรือน ทำให้สรุปได้ว่าในบางการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนกับอัตราดอกเบี้ยเป็นไปในทิศทางบวก(Positive) ในขณะที่อีกหลายๆการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการออมของครัวเรือนกับอัตราดอกเบี้ยเป็นไปในทิศทางลบ(Negative).

2.1.6 เงินเฟ้อ Branson and Klevorick²⁰ (1969) พบว่าสถานะเงินเฟ้อมีผลในทางลบต่อการออมในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่นเดียวกับกับ Howard²¹ (1978) พบว่าถึงแม้สถานะเงินเฟ้อจะ

¹⁵Williamson,Jeffery G. "Personal saving in Developing Nations : an intertemporal cross-section from Asia ",Economic Record , 1968, 44(106):94-209.

¹⁶Fry, Maxwell J. "Monetry policy and domestic saving in Developing ESCAP countries", Economic Bulletin for Asia and the Pacific , 1978 29(1) : 79-99 and "Saving,financial intermediation and economic growth in Asia " Asian Development Review ,1984 ,2(1):82-91.

¹⁷Gupta,Kanhaya L. "Financial intermediation interest rate and the structure of savings : evidence from Asia ", Journal of Economic Development ,1984,9(1):7-24.

¹⁸Giovannini .Alberto. "The Interest Rate Elasticity of Savings in Developing Countries : The Existing Evidence" ,World Development ,1983,11(7):601-7.

¹⁹Rossi,Nicola."Government Spending,the Real Interest Rate ,and Liquidity-Constrained Consumer's Behavior in Developing Countries" IMF Staff Papers,1988,35(1):104-40.

²⁰Branson,William H., and Alvin Klevorick, "Money Illusion and the Aggregate Consumption Function," American Economic Review , Vol.59 (December 1969), pp. 832-50.

²¹Howard, david H., "Personal Saving Behavior and the Rate of Inflation," Reviw of Economics and Statistics , Vol.60 (November 1978),pp. 547-54.

นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการออมในประเทศ แคนาดา อังกฤษและสหรัฐแล้ว และยังคงคาดว่าภาวะเงินเฟ้อจะนำไปสู่การบั่นทอนการออมภายในประเทศของญี่ปุ่น. แต่ก็มีกรณีไม่เห็นด้วยอย่างมากเกี่ยวกับผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อที่มีต่อการออมในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งJuster and Wachtel²² (1972) พบว่าเมื่อเกิดสภาวะเงินเฟ้อ ผู้บริโภคจะเพิ่มการออมขึ้น ซึ่งDeaton²³ (1977) อธิบายเพิ่มเติมโดยใช้เรื่องของผลกระทบของการสับสนทางด้านราคา(price confusion) ว่าในการซื้อของสิ่งหนึ่งของผู้บริโภคคนหนึ่งๆ ณ.เวลาหนึ่ง ไม่สามารถแยกความแตกต่างของราคาโดยเปรียบเทียบ(relative price) ได้อย่างชัดเจนจึงนำไปสู่การออมโดยสมัครใจ (involuntary saving) แต่ McKinnon²⁴ (1973) ให้เหตุผลในทางตรงกันข้ามว่าภาวะเงินเฟ้อจะบั่นทอนการออมและการลงทุนลงเนื่องจากผลตอบแทนในรูปเงินลดลง โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่าเงินเพื่อมีความสัมพันธ์กับสัดส่วนของการออมกับรายได้ของครัวเรือนอย่างยิ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาของSussangkarnและCripps²⁵ (1986) และJansen²⁶ (1987) พบว่าเงินเฟ้อนำไปสู่การลดลงในมูลค่าปัจจุบันของทรัพย์สินทางการเงิน(financial assets) ของครัวเรือนและอาจส่งเสริมการออมเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการความสมดุลระหว่างรายได้ในปัจจุบัน(current income) กับรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต(future income)

²²Juster ,F. Thomas,and Paul Wachtel,"A Note on Inflation and Saving Rate,"Brookings Papers on Economic Activity:3 (1972), The Brooking Institution, pp.765-79.

²³Deaton, Augus," Involuntary Saving Through Unanticipated Inflation", American Economic Review, Vol.67(December 1977),pp. 899-910.

²⁴McKinnon ,Ronald I., Money and Capital in Economic Development .(Washington : The Brooking Institution ,1973).

²⁵Sussangkarn , Chalongphob and Francis Cripps ," External Constraints on Thailand 's Economic Growth : Past Trends and Future Developments " , MacroEconomic Policy Program , Thailand Development Research Institute , 1986.

²⁶Jansen. 1987, op.cit.

2.2 วรรณกรรมเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านประชากร (Demographic Variables)

2.2.1 อัตราการพึ่งพิงและโครงสร้างอายุของประชากร Leff²⁷ (1969,1980) ได้ทำการศึกษาถึงผลของอัตราการพึ่งพิง²⁸ที่มีต่อการออมของประเทศต่างๆ 74 ประเทศ โดยเป็นประเทศกำลังพัฒนา 47 ประเทศพบว่าอัตราการพึ่งพิงมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่ออัตราการออมของประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ FryและMason²⁹ (1982) ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการพึ่งพิง และอัตราการเพิ่มของประชากร ที่มีต่ออัตราการออม โดยใช้แบบจำลองวัฏจักรชีวิตพบว่า(1989) ทำการศึกษาโดยใช้อัตราการพึ่งพิงเป็นตัวแปรอธิบายในสมการการออม 8 ประเทศในกลุ่มอาเซียนได้แก่ อินโดนีเซีย (1967-85) เกาหลี (1964-85) มาเลเซีย (1962-85) ฟิลิปปินส์ (1962-85) สิงคโปร์ (1965-84) และไทย (1962-85) ผลการศึกษาพบว่าอัตราการพึ่งพิงที่ต่ำมีอิทธิพลในทางบวกต่อการออม แต่ในประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่ปรากฏว่าด้วยอัตราการพึ่งพิงที่ต่ำ อัตราการออมภาคเอกชนมีแนวโน้มที่จะลดลงในระยะยาว และจากการศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาในกลุ่มอาเซียนของAsian Development Bank 1990 : 29 พบว่า ณ.ระดับอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรโดยเฉลี่ยร้อยละ 1 อัตราการพึ่งพิง³⁰มีผลทำให้อัตราการออมของประเทศลดลงประมาณร้อยละ 7- 9.5 และจากการศึกษาเกี่ยวกับการออมของประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของEdwards³¹ (1995) พบว่าประเทศที่มีสัดส่วนของประชากรที่อายุต่ำกว่า 15 ปี หรือ อายุมากกว่า 65 ปีมีแนวโน้มที่ทำให้การออมภายในประเทศต่ำ. จากการศึกษาของโสภณ³²(2537) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทยในสมการการออมแยกตามอัตราพึ่งพิงและภูมิภาคพบว่า อัตราการพึ่งพิงเป็นปัจจัยที่กำหนดการออมและมีความสัมพันธ์กันในทางลบตามที่ได้คาดหมายไว้ยกเว้นในเขตเทศบาลของภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

²⁷Leff, Nathaniel, "Dependency Rates and Saving Rates," American Economic Review ,Vol 59 (December 1969) , pp.886-96. and Dependency Rates and Saving Rates : A New Look ,"in The Life Cycle Saving Model,"Economic Inquiry. 1982, Vol.20, No.3-4,pp. 426-

²⁸อัตราการพึ่งพิง หมายถึงจำนวนประชากรที่อายุต่ำกว่า 15 ปีหารด้วยจำนวนประชากรที่อายุ15-64ปี

²⁹Lahiri , Asoke,K , "Dynamics of Asian Savings : The Role of Growth and Age Structure," International Monetary Fund Staff Papers. 1989,Vol.36, No. 1-2,pp. 228-258.

³⁰อัตราการพึ่งพิงหมายถึงจำนวนประชากรที่อายุระหว่าง 0 -14 ปีหารด้วยจำนวนประชากรที่อายุ 15 -65 ปี

³¹Sebastian Edwards ,NBER working paper No. 5097. April 1995.

³²โสภณ โรจน์ธำรงค์. "พฤติกรรมกรออมของครัวเรือนไทย". ฝ่ายวิชาการ. ธนาคารแห่งประเทศไทย.2537

2.2.2 ภูมิสำเนา จากการศึกษาของSussangkarn และคณะ³³ (1989) พบว่าความแปรปรวนของค่าการอมหน่วยสุคทัย : MPS โดยเฉพาะครัวเรือนในเขตกรุงเทพฯ มีค่า MPSต่ำกว่าภาคอื่นๆ (ได้แก่ เหนือ กลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ ใต้) เพียงเล็กน้อย และพบว่าครัวเรือนในเขตเทศบาลมีอัตราการอมเฉลี่ยต่ำกว่าที่อื่นๆ ซึ่งเป็นจริงกับครัวเรือนในเขตกรุงเทพฯ ภาคกลางและภาคใต้ เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาของโสภณ³⁴(2537) ได้ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมการอมของครัวเรือนไทยปี2536พบว่าเงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนในกรุงเทพฯสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34ของรายได้ ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการออมต่ำที่สุดคิดเป็นร้อยละ 24ของรายได้ และพบว่าค่าความยืดหยุ่นของการอมต่อรายได้ในกรุงเทพฯทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลต่ำกว่าในภาคอื่นๆ โดยที่ค่าความยืดหยุ่นที่คำนวณได้ทั้งประเทศมีค่าตั้งแต่ 1.86 - 4.53 ซึ่งมีค่ามากขึ้นไป และพบว่าค่าAPS ของครัวเรือนนอกเขตเทศบาลในกรุงเทพฯ สูงกว่าครัวเรือนในเขตเทศบาล ซึ่งแตกต่างกับ ค่าAPS ของภาคต่างๆ ซึ่งล้วนแล้วแต่ครัวเรือนในเขตเทศบาลมีค่าAPSสูงกว่าครัวเรือนนอกเขตเทศบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³³Sussangkarn. etal. 1989. op.cit.

³⁴โสภณ โรจน์ธำรงค์. "พฤติกรรมการอมของครัวเรือนไทย". ฝ่ายวิชาการ. ธนาคารแห่งประเทศไทย.2537